

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Solvuntur argumenta initio proposita

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

voluntarium formaliter, seu per modum exercitii, sed terminativè tantum, etiam liquet: ut enim diximus in secundo notabili, peccatum originale non est de genere peccati actualis, sed de genere habitualis, quippe quod non consistit in aliquo actu, vel actuali omissione à parvulis exercita, ut est per se notum, sed in termino & effectu in illis ex peccato Adami relicto: At qui peccata habitualia solum sunt voluntaria terminativè, tanquam effectus seu termini ex peccato actuali relicti: Ergo & peccatum originale.

27. Dices: Peccatum originale est formaliter peccatum; Ergo & formaliter voluntarium, & non tantum terminativè,

Sed nego consequentiam: licet enim ratio voluntarii, ut potè moralitatis fundamentum, ad omne peccatum requiratur, non tamen est necesse utriusque denominationem eodem modo alicui convenire: ostendimus enim supra disp. 3. art. 4. aliqua, quæ solum denominantur voluntaria in causa, denominari peccata absolute & in se, & aliqua quæ formaliter sunt peccata, solum interpretativè voluntaria esse.

28. Tercia denique pars, quæ dicit peccatum originale non esse voluntarium physice parvulis, in ordine ad propriam ipsorum voluntatem, sed duntaxat moraliter per ordinem ad voluntatem Adami, continentis per modum capitis omnium hominum voluntates, expressè docetur à **C** **D. Thoma** hic art. 1. sic dicente: *homines ex Adam derivati sunt, tanquam multa membra unius corporis: actus autem unus membri corporalis, puta manus, non est voluntarius voluntate ipsius manus, sed voluntate anime, quæ primò movet membrum: unde homicidium quod manus committit, non imputaretur manus ad peccatum, si consideraretur manus secundum se, ut divisa à corpore, sed imputatur ei in quantum est aliquid hominis, quod movetur à primo principio motivo hominis. Sic igitur inordinatio quæ est in isto homine ex Adam generato, non est voluntaria voluntate ipsius, sed voluntate primi parentis, qui movet motione generationis omnes qui ex ejus origine derivantur, sicut voluntas anime movet omnia membra ad actum. Quibus verbis S. Doctor apertè declarat, quod sicut percussio facta per manum est voluntaria, non per voluntatem existentem in manu, sed per voluntatem totius suppositi, cujus manus est pars; ita peccatum originale à pueris contractum, habet esse voluntarium, non per voluntatem physice in illis existentem, sed per voluntatem Adami, in quo velut in capite totius humanæ communitatis, omnium hominum voluntates moraliter continentur.*

29. Advertendum est tamen, voluntatem Adami secundum se sumptam, non sufficere, ut ea sit nobis voluntarium peccatum originale; aliàs enim fieri non posset ut in Adamo non peccaviffemus, nec esset major ratio, cur potius primum Adæ peccatum nobis imputaretur, quam alia; sed insuper requiri ex parte Dei decretum, quo statuerit voluntatem Adæ esse habendam pro voluntate posterorum, quantum ad conservationem vel amissionem justitiæ originalis Ratio est, quia ut peccatum originale sit nobis voluntarium voluntate Adami, non sufficit ut ille sit caput naturale, sed requiritur etiam ut sit caput morale: Sed ad hoc necessarium fuit prædictum Dei decretum: nam esse caput morale non habuit Adam ipso jure naturæ, sed divinâ institutione, quæ tale decretum includit: Ergo &c.

A Præterea ex parte Adami necessarium fuit, ut illud decretum ipsi manifestaretur, alioquin invincibiliter ignorasset, se operari ut caput morale omnium hominum, subindeque non potuisset ut caput naturæ delinquere, sed solum ut particularis persona.

Confirmatur: Hoc ipso quod Adamus peccavit ut caput, gravius deliquit, quam si ut particularis persona peccasset, sicut docet divus Thomas 3. p. qu. 1. art. 4. At qui major hæc gravitas nequit ipsi imputari, nisi sit voluntaria, nec potest ipsi voluntaria esse, nisi sit ei nota talis circumstantia; si enim nullo modo sit prævisa vel cognita, nequit ei imputari: Ergo ut delinqueret tanquam caput naturæ, necessarium fuit ut cognosceret Dei ordinationem, quæ fuit constitutus caput morale suæ posteritatis.

Ex quo intelliges, pactum inter Deum & Adamum intercessisse, ut si obediret, non tantum ipse justitiâ originali potiretur, sed ex ipso ad omnes ejus posteros transiret; si verò peccaret, talem pro se & pro tota posteritate justitiâ amitteret: nam ordinatio illa Dei de transfundenda aut non transfundenda justitiâ originali ex conditione adimpletionis divini præcepti, cognita ab Adamo, & ab ipso acceptata, habet rationem pacti, unde in Scriptura eo nomine appellatur, ut patet ex illo **Olea** 6. *Ipsi sunt Adam transgressi sunt pactum, uti prævaricati sunt omnes. Quæ verba de prædicto pacto, quod in paradiso cum Adamo transgressi sumus, intelligunt Hieronymus, Cyrillus, Prosper, & alii super hunc locum, idque sonant verba illa, uti prævaricati sunt omnes, scilicet in paradiso, ubi Adam prævaricatus est.*

S. II.

Solvuntur argumenta in initio proposita.

EX dictis etiam habes solutionem argumentorum, quæ in ratione dubitandi in initio articuli propositum sunt. Ad primum enim respondetur peccatum originale, eo modo quo est voluntarium, esse à principio intrinseco cum cognitione: cum autem non sit voluntarium nobis physice & per actum propriæ voluntatis, sed moraliter tantum, per ordinem ad voluntatem Adami, modo supra explicato, non est necessarium ut procedat ex principio intrinseco proprio, & ex propria cognitione, sed satis est ut procedat à principio intrinseco Adæ, quod etiam est quodammodo intrinsecum nobis, eo quod Adam sit principium naturæ humanæ, & caput nostrum, non solum naturale, sed etiam morale. Unde

Ad secundum dicendum est, voluntarium personale debere esse in potestate voluntatis propriæ illius cui voluntarium dicitur: voluntarium verò capitale, solum debere esse in potestate voluntatis capitis continentis moraliter membrorum voluntatem: quare cum peccatum originale non sit parvulis voluntarium voluntate personæ, sed duntaxat voluntate capitis naturæ humanæ, non requiritur quod sit in potestate illorum hunc defectum habere vel non habere, sed sufficit quod fuerit in potestate Adami peccare vel non peccare. Solutio est **D. Thomæ** in 2. dist. 30. qu. 1. art. 2. ad 1. ubi sic ait: *Peccatum originale, cum non sit virtutum personæ ut persona est, sed quasi per accidens, in quantum persona habet talem*

calem naturam, ideo non oportet quod sit in potestate huiusmodi persona, hunc defectum habere vel non habere, sed sufficit quod sit in potestate alicuius qui est caput in natura illa.

Ad tertium dicatur, quod ut peccatum originale sit hominibus voluntarium voluntate capitatis, non requiritur quod ipsi voluntatem & consensum suum quoad conservationem vel amissionem iustitiae originalis in Adamum transtulerint, sed sufficit quod Deus constituens illum caput nostrum naturale & morale, posuerit in illo omnium nostrum voluntates: nam cum sit rerum omnium nostrarum supremus dominus & gubernator, magisque habeat in sua potestate voluntates nostras quam nos ipsi, iure suo absque nostro consensu potuit statuere, ut voluntas Adae esset voluntas nostra, quoad conservationem vel amissionem iustitiae originalis, non quidem quatenus persona singulares sumus; nam sic quilibet habet propriam voluntatem, sed quatenus sumus partes & membra totius multitudinis hominum, à primo parente humanam naturam accipientium.

Potestque hoc confirmari & illustrari exemplo ex civilibus desumpto: videmus enim in rebus humanis & civilibus, quod princeps & legislator potest voluntates plurium in unam alicuius transferre, ita ut quicquid ab isto factum fuerit, ab illis etiam fieri & approbari censetur; ut patet in pupillis & minoribus, quorum voluntates ex iussu principis, & legum dispositione, in voluntatem curatoris vel tutoris transferuntur, etiam illorum consensu inexpectato. Quod si in legislatore & principe creato haec invenitur facultas, à fortiori concedenda est Deo supremo principi & legislatori, qui ex se majus & excellentius habet nostrarum voluntatum dominium, quam quilibet humana potestas, & quam nos ipsi, iuxta illud D. Augustini de Corrupt. & Gratia cap. 14. *Magis habet Deus in potestate hominum voluntates, quam ipsi ipsas.*

Adverte tamen hoc inter Deum & principem creatum intercedere discrimen, quod Deus unam voluntatem ita potest cum alia unire, ut peccatum unius alteri imputetur sicut de facto voluntates omnium hominum cum voluntate Adami ut capitis moraliter ita conjunctae ut illius inobedientia & peccatum omnibus ejus posteris imputetur; in principe vero vel legislatore creato non est facultas uniendo alienas voluntates in ordine ad effectus ita intimos, sicut necesse est ad peccandum, sed solum in ordine ad alios externos, qui humanae potestati subduntur. Ratio vero hujus discriminis manifesta est: cum enim peccatum non contingat nisi per averbionem ab ultimo fine, ille dumtaxat potest unam voluntatem cum alia unire, taliter quod peccatum unius alteri imputetur, qui potest utramque ad praedictum finem ordinare, & circa talem ordinationem quicquid voluerit disponere, quod esse proprium solius Dei manifestè constat.

Quaerens, an de potentia absoluta poterit Adamus, vel quilibet alius constitui caput morale illorum, quorum non esset caput naturale, ita ut illorum voluntates in ejus voluntatem transferrentur, & consequenter in illo peccarent, quamvis extra causas existerent, quando caput delinqueret?

Respondeo affirmativè cum Magistro Hieronymo lib. 1. de Conceptione cap. 8. §. 3. & Bahlio Legionensi relect. 3. difficul. 2. contra Zornel hic

Tom. III.

art. 1. Montefino art. 4. qu. 9. num. 140. ubi profere refert Medinam & Curielem.

Probatum breviter: Non ideo in Adamo peccante peccavimus, atque ex illo peccatum contraximus, quia in illo fuimus ut in capite naturali, sed quia voluntates nostrae in ejus voluntate fuerunt translatae: Sed potuit Deus voluntates nostras in Adami voluntatem transferre, absque eo quod in illo ut in naturali capite physice contineremur, etiam si existeremus jam extra causas; Ergo potuit esse nostrum caput morale, quamvis caput nostrum naturale non esset, etiam si respectu illorum qui jam extra causas existerent Major constat ex dictis, Minor autem probatur. Ratio à priori est, quod Deus posterorum voluntates in Adami voluntatem transferre potuit, est supremum dominium quod habet in nostras voluntates: Sed Deus non minus gaudet supremo dominio in ordine ad illos qui in Adamo physice non contineremur, quam respectu illorum qui physice continentur; Ergo sicut potuit illorum consensum in Adami voluntatem transferre, ita potuit in eam transferre voluntates illorum qui in Adamo ut in capite naturali non continerentur, quamvis extra causas existerent.

Confirmatur; Ego ob dominium quod habeo supra proprios actus, possum consentium meum in alterius voluntatem transferre, ita ut quod ipse fecerit, à me factum censeatur, et si in illo physice non contineatur: Sed Deus magis habet in potestate voluntates hominum, quam ipsi suas, ut supra ex Augustino diximus; Ergo absque praesupposita physica continentia poterit unius consensum in alterius voluntatem transferre.

Dices primò: Augustinus epist. 23. ad Bonifacium, rationem reddens cur parvulus trahat reatum ex Adamo quod expiationis gratia solvitur, non aliam assignat, nisi quia unus erat cum illo, & in illo quando quod traxit admissum est: Ergo sentit necessarium esse ad hoc ut unus in alio peccare dicatur, & ex illo trahat reatum, quod in illo physice & tanquam in capite naturali contineatur.

Sed facile respondetur, Augustinum non assignasse rationem illius quod potuit contingere de potentia absoluta, sed solum illius quod de facto contigit, & secundum istum ordinem rerum, juxta quem non fuit Adamus constitutus caput morale, nisi respectu illorum quorum etiam fuit caput naturale: ex quo non sequitur Deum non potuisse aliter facere de potentia absoluta.

Dices secundò: Peccare in aliquo supponit esse in illo: Sed qui in Adamo physice non contineretur, non esset in illo, nec formaliter nec virtualiter; Ergo non posset in illo peccante peccare.

Respondeo distinguendo Majorem: Supponit esse in illo physice vel moraliter, concedo Majorem: physice semper, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem: qui in Adamo physice non contineretur, non esset in illo physice, concedo, moraliter, nego. Nam sicut ego transferens meum consentium in alterius voluntatem, sum in illo moraliter, ita ut illo aliquid efficiente, à me factum existimetur, et si in illo physice non contineatur, ita Deo, ob supremum dominium quo gaudet, meum consentium transferente in alterius voluntatem, moraliter tum in illo, adeo ut quod ille praestiterit, à me factum reputetur.

Instabis: Ex hoc sequitur quod posset ali-

Hhh 2

gurs

quis adultus peccare in capite, in quo ejus voluntas moraliter continetur, & simul propria voluntate tale peccatum detestari: quod videtur absurdum.

Sed negatur sequela: quia ut peccatum capitis adulto imputetur, necessarium est quod tale peccatum sit illi voluntarium moraliter; eo autem ipso quod propria voluntate capitis voluntati opponatur, & illius peccatum retrahet, vel illi efficaciter resistat, peccatum capitis non est illi voluntarium moraliter, & consequenter non peccat in capite. Quod duplici exemplo declarari potest. Primum est in parvulis, qui in instanti conceptionis peccatum originale ex Adamo contrahunt; si tamen Deus alicui illorum auxilium præberet, quo in tali instanti efficeret actum efficacem dilectionis super naturalis. Deumque super omnia diligeret, non contraheret peccatum originale, eo quod per talem actum peccatum capitis, quatenus fuit suum, efficaciter retractaret, & consequenter impediret ne illud influxum moralem exerceret, peccatum originale in se transfundendo.

43. Aliud exemplum est: Si ego meum consensum in alium transferrem quod percussione alicujus v. g. & voluntatem meam non retractarem, illius percussio, mea reputaretur: si verò priusquam alter percussione exequeretur, meum consensum retractarem, percussioneque efficaciter detestarer, illa mihi non imputaretur in foro interiori, nec mihi esset voluntaria moraliter. Idem cum percussione in casu proposito dicendum est: si enim adultus peccatum capitis, in quo ejus voluntas moraliter continetur, per actum propria voluntatis non retractet, & voluntati capitis non se opponat, ejus peccatum imputatur illi; secus autem, si per actum propria voluntatis ei resistat, ejusque peccatum detestetur, tunc enim peccatum capitis non est illi voluntarium moraliter.

ARTICULUS III.

Quomodo peccatum originale per generationem in posteros Adæ traducatur?

44. Certum est, peccatum originale per generationem & seminalem propagationem ab Adamo traduci in posteros; ut enim ait S. Thomas hic qu. 81. art. 1. ad 2. *Per virtutem seminis traducitur humana natura a parente in prolem, & simul cum natura natura infectio: ex hoc enim fit iste qui nascitur consors culpe primi parentis, quod naturam ab eo sortitur per quandam generativam motionem.* Unde Job. 14. dicitur: *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? nonne tu qui solus es?* Quibus verbis (ut advertit idem S. Doctor 4. contra Gent. cap. 10.) denotatur quod ex immunditia humani seminis, aliqua immunditia (peccati scilicet originalis) ad hominem ex semine conceptum pervenit. Sed gravissima difficultas est, quomodo mediante semine, quod est substantia quædam corporea, peccatum originale ab Adamo traduci possit in posteros, & productio gratiæ seu justitiæ originalis impediri.
45. Prima sententia docet in humano semine inesse aliquam qualitatem morbidam, aut infectionem realem ei superadditam, & ab Adamo derivatam, quæ peccatum originale causat, sicut

A in femine leprosi est quædam corruptio quæ est principium lepræ. Ita Gregorius, Richardus, Hentius, & alii, qui talem qualitatem non ex peccato Adami, sed ex serpentis sibilu venenoso fuisse derivatam asserunt.

Verum hæc sententia, seu potius delirium, à Theologis communiter rejicitur: tum quia talis qualitas videtur omnino fictitia & chymica: tum etiam quia dato quod sibilus venenosus serpentis illam potuisset causare, eam solum produxisset in Eva, cum qua serpens colloquium nescuit, non verò in Adamo, cum quo sermonem non habuit. Et dato quod in ipso qualitate illam causasset, unde, quæso, potuisset tam fortes & validas obtinere radices, ut tot annorum circulis firma perseverasset, nisi Deo speciali concursu illam conservante? quod nefas videtur divinæ providentiæ attribuire. Unde.

Secunda sententia asserit in femine hominum natura lapsa, seclusa omni qualitate morbida superaddita, esse virtutem instrumentalem, seu qualitatem fluentem productivam peccati originalis, & derivatam ab Adamo tanquam à causa principali. Cui sententiæ favere videtur S. Thomas hic qu. 83. art. 1. in Corp. ubi sic ait: *Peccatum originale fuit in Adamo sicut in prima causa principali... in femine autem corporali est peccatum originale, sicut in causa instrumentali.* Et qu. 4. de Malo, art. 1. ad 9. agnoscit in femine intentionalem virtutem, ratione cujus in illo continetur peccatum originale ad modum quo color est in aëre, & anima in femine.

Hic tamen dicendi modus difficilis apparet. Nam qualitas fluida, motioque intentionalis non possunt de novo exiltere, nisi etiam existat principium efficiens illarum: Sed modò Adamus & peccatum ejus actuali non existunt: Ergo Adamus per suum peccatum nequit esse causa efficiens qualitatis fluidæ vel motiois intentionalis in femine humano, quæ mediante peccatum originale in posteris producat.

Explicatur ampliùs: Vel qualitas illa fluida existeret habitualiter in femine, vel solum tunc quando à generante deciditur, & generationi applicatur. Non primum, tum quia permanentia habitualis non convenit fluidæ qualitati; tum etiam quia jam incidere tur in sententiam supra confutatam de qualitate morbida. Nec secundum, quia quando semen deciditur, Adamus non existit, nec peccatum illius, & consequenter nequit ab illo effici phylicæque causari qualitas prædicta: Ergo talis qualitas & motio intentionalis sunt impossibiles.

Uc ergo vera sententia, & germana mens D. Thomæ percipiantur, Notandum est ex Ferrariensi 4. contra Gent. cap. 5. Conrado hic qu. 81. art. 1. Litano super cap. 5. Epist. ad Roman. Salmanticensibus hic disp. 14. dub. 3. §. 3. & Thoma Leonardi in libro quem nuper edidit de triplici statu naturæ, lib. 2. cap. 15. quod quia Adamo data fuit justitia originalis non profectantur, sed sub eo pacto, ut si in innocentia permaneret, in omnes posteros, qui per seminalem propagationem ab eo descenderent, simul cum natura & per ipsum generationis actum illam propagaret, consequenter in femine ejus fuit virtus instrumentalis justitiæ originalis causativa, quæ per primum Adæ peccatum ab ipso fuit ablata, ut docet S. Thomas q. 4. de Malo, art. 1. ad 9. cujus verba infra referemus. Unde sicut in statu innocentia duplex consideranda esset ratio in femine Adæ.